

EKE HÍRLEVÉL

Egyházi Könyvtárak Egyesülete

8200 Veszprém, Jutasi út 18/2.

VIII. évfolyam 2011/4. sz.

Kedves Kollégák!

Karácsony közeledtével mindinkább igyekszünk eltávolodni az üzletek harsogó karácsonyi zsidvásárától, és csendes adventi várakozással készülünk Karácsonyra. Könyvtárat, munkát kissé hanyagolva törjük a fejünket, mivel örvendeztethetnénk meg rokonainkat, barátainkat azon az estén, amikor a földre született Isten szeretetének legnagyobb Ajándéka, az Egyszülött Fiú. Az ajándékozó szeretet utolérhetetlen példája követésre buzdít mindannyiunkat. Csak remélni tudjuk, hogy Karácsony csendessége és önzetlen szeretete átfénylik a világba az új esztendőre is, mert ez az igazi orvosság minden válságra és nehézségre. A karácsonyi készüllet idején mindig kezembe veszem Fekete István műveit. Most egyik kedves elbeszélésével szeretném a kedves kollégák adventi várakozását segíteni, és áldott, békés, szép Karácsonyt kívánni mindenkinek.

Baranya Péter
EKE elnök

FEKETE ISTVÁN: KARÁCSONYKOR

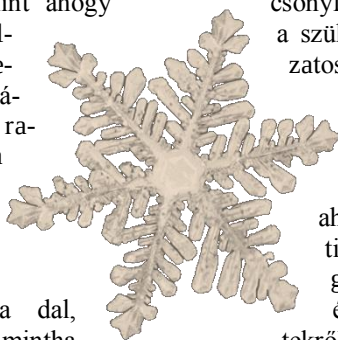
...odakünt hunyorogva leselekedik az est; a zene szétszállt már a lakásokban és mintha elhallgatott volna, pedig némán szól tovább, mint ahogy mindig szólt, a múlt alkonyodó utcájában, a jelen gyantás fenyőillatában, és szól majd a jövő ragyogásában is, mert a szeretet és békeesség muzsikája — összekötve időt és embereket — el nem hallgat soha.

Felzendül ugyanaz a dal, ugyanaz a muzsikaszó, mintha más nem is lenne a világon, pedig a remény karácsonyi csillogásában, a kis gyertyák elbűvölt gyermekszemében, a

szépség és jószág kitárult várakozásában mást mond és ígér mindenkinek.

A gyermeknek csodás álmokat a karácsonyfa soha el nem múló bőségéről, a szülők jóságáról, a játékok titokzatos életéről, amely ezen az estén csupa karácsonynak látszik és nyilvánvalóan végtelen...

De a család, a mai estén felülről nézi gyermekeit, mint ahogy máshonnan nem is nézheti, hiszen azok a padlón igazgatják a vasutat, azzal a hittel és komolysággal, ami a felnőttokról már régen lekopott... és meg is mondják véleményüket a ténfergő nagylánynak, aki álmata boldogságában majd eltapossa az egész vasúti igazgatóságot...

De ez sem csoda, mert a lány, a táruló tervek és álmok szabadságának ege alatt jön-megy, egyik kezében még babáját tartva, de a másik már ölelésre készen Valaki felé, aki vagy van, vagy nincs több a világon és — mivel két egyforma ember nincs is a világon — ez a vágy teljesülni is fog.

Igen, ez így lesz, mert szól a távoli dal, és ezen az estén minden lehetséges.

A csillagok enyhült szemmel nézik a földi utakat, ahol szánkók csilingelnek hazafelé és fényes ablakszemek nevetik a sötétséget, amelyben betlehemes legénykék láncos botja zörög, a suba a földet éri, de a karácsonyi rigmust álmukban is tudják, s ehhez mért biztonsággal simogatják meg kenderkóc szakállukat, mielőtt érelyesen megvernék az ajtót:

— Szabad-e betlehemet köszönteni?...

Hát persze, hogy szabad, hiszen ezen az estén mindent szabad, ami dal, ritmus, simogató mese, vers és álom, képzelet és alkotó szertelenség, mert megfoghatatlanul zeng a béke eljövendő valóságának örök hárfája, oktatta a nehézfejű öregeket, fêkezve a szertelen fiatalokat, békítve ezt a sok szándékú nagy családot, hogy legalább ilyenkor tegyék ki a bicskát az asztalra, és tegyenek a zsebbe diót helyette, amiből természetesen aranydió lesz, mert ilyenkor csakis aranydiók teremnek a jó szándék karácsonyfáján, hiszen felfelzendül a karácsonyi muzsika, s ilyenkor minden lehetséges.

A fogyó hold ezen az estén szokatlanul világos, mintha látni akarná a földi dolgokat, amelyek a mesék jóságos takarója alatt születnek, és látni akarná a képekbe és szobrokba álmodott embereket, akik ezen az estén kilépnek a képből és meg-

mozdulnak a szobrokban kíváncsian, hogy amióta megalkotta őket a művészi alkotás láza, történt-e valami újdonság a világban?

Véleményükről — sajnos — nem lehet semmit megtudni, mert a hold — csekély fejcsóválás után — otthagyja a vállvonogató szobrokat, mert a hazatérő betlehemeseknek kell megmutatnia az utat. Azután újra az ablakon leskelődik be, ahol nem égnek már a karácsonyfák gyertyái, alusznak a gyerekek, s az anyák a játékokat rakják rendbe a karácsonyiak alatt.

A forró kályha mellett a karosszékben nagypapa alszik vadonat báránybőr mellényben, az asztalnál a nagyfiú regényt olvas, az apa pedig valamit számol egy iskolai füzetben.

— Te, Béla — szólal meg később az apa —, nézd meg ezt a betyár egyenletet... nem bírok vele...

A fiú komolyan maga elé húzza a füzetet, az anya mosolyogva és büszkén nézi a fiát, aki egyetemista, és urát, aki harmadikos gimnazista. Közben bejön a nagylány, egy kis gramofonnal és hanglemekkel.

— Nagypapa alszik? — kérdi abban a reményben, hogy a hangos kérdésre talán felébred a nagyapa... de nem ébred fel... s a lány olyan tanácstalanul néz körül, hogy bátyja megszánja.

— Gyere a másik szobába... onnét nem hallatszák át.

Megszóltal a távoli halk zene, a hold benéz az ablakon, de nem mondja meg, hogy ez még csak álom, vágy, a reménykedő emberiség könyörgése, hogy a gondolatokban és tettekben mindig ilyen karácsonyesti Béke legyen a Világon.

Fekete István

JUBILEUMI KONFERENCIA A SAPIENTIÁN

Kevesen tudják talán a Kollégák közül, hogy a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán működik egy Intézet, amelynek fókuszában a CSALÁD áll. Munkatársai elkötelezetten fáradoznak azért, hogy képzéseikkel, programjaikkal mindennapi életünk legfontosabb éltető sejtjét erősítsék és sokak számára megmutassák, hogy milyen felfoghatatlan értéket hordoz. Család-óráikkal az országot járva tizenéves fiatalok csoportjait keresik fel, az általuk kidolgozott tantervek és órarendek alapján, számtalan egyszerű tárgyat, játékot segítségül hívva, de legfőképp a mély és személyes beszélgetésekre támaszkodva próbálják tudatosítani „tanítványaikban”, hogy az egészséges családeért mennyi minden tehető. Védőnőknek, pedagógusoknak szerveznek akkreditált továbbképzéseket, könyvet adnak ki eddig megszerzett tapasztalataikról, sokan ötletet összegyűjtve, hogy osztályfőnökök, pedagógusok, gyerekekkel foglalkozók munkáját segítsék.

Nagy öröm volt számunkra, amikor szeptember végén 10 éves jubileumi konferenciájukra mi is meghívást kaptunk. A délelőtt dr. Papp Miklós, a Főiskolán morálteológiát oktató tanár – aki maga is családapa – házasságról, családról tartott őszinte, lendületes, hallgatóságát gyakran mosolyra készítő előadásával kezdődött. Bátran beszélt a nehézségekről, a „boldog idők” elmúlását követő mélypontokról. Napjainkban a jó család példaértékű, ezért érdemes megmutatni. Érdeklődés kísérte

a későbbiekben az intézet munkatársainak visszatekintését az elmúlt tíz évre, és természetesen szívesen hallottunk a tervekről is. Számomra a legmeggrázóbb élmények egyike egy védőnő beszámolója volt, aki azoknak az anyáknak tartott börtönben foglalkozásokat, akik a börtönbüntetésük alatt hozták világra gyermeküket.

A délután az Auditorium Maximumban folytatódott, ahol Férfinak és nőnek temette címmel dr. Wanda Poltawska tanúságtételét hallgathattuk meg. A kilencvenes éveiben járó professzorasszony II. János Pál pápa elkötelezett munkatársa volt, együtt alapítottak Krakóban Családeológiai Intézetet, amelyet aztán hosszú ideig vezetett. Részletesen ismertette a családok pápájának is tartott II. János Pál gondolkodásának hátterét a családra vonatkozóan, s mindenkit biztatott a boldoggá avatott pápa tanításának megismerésére, befogadására és követésére.

A Családpedagógiai Intézet legfontosabb céljának a házasság, a család védelmezését, erősítését tekinti. Programjukban a következőt fogalmazzák meg: „Meggyőződésünk, hogy az egész társadalom összefogására van szükség ahhoz, hogy családbarát közvélemény és jogrend alakuljon ki, ahol érték az élet, a személy, a házasság, a család”. Köszönjük az elmúlt tíz évben végzett kitartó munkájukat. Kérjük, hogy további tevékenységüket a Jósiten áldása kísérelje.

Török Beáta
Sapientia Főiskola Könyvtára

„LÉLEKTÁNC”

A Magyar Katolikus Kultúra Napjai – Esztergomban 2011. október 3-9.

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia három éve hirdette meg azt a kezdeményezést, melynek keretében különös figyelem irányul, lehetőség adódik a magyar katolikus kultúra célzott megismerésére, népszerűsítésére. Örömteli, hogy egyre több egyházi szervezet, gyűjtemény kapcsolódik a programsorozathoz, az út menti keresztek csendes áhítatára, remélhetőleg a hívők nagy örömére, s a nem hívők megnyerésére is. Különös felelősség hárul ilyenkor az egyházi gyűjteményekre, hiszen itt, ezekben a könyvtárakban, múzeumokban, levéltárakban felhalmozott, rendszerezett, megőrzött és védett dokumentumok, műtárgyak tanulmányozásánál követhető leginkább nyomon a katolikus kultúra értékeinek összessége, s talán ez esetben nem feltétlen csak a kutatás céljával, hanem egyéb vonatkozásokban: megismertetni a magyar nemzeti örökség szempontjából is jelentős kincseinket és magukat az őrzőhelyeket.

A főegyházmegye esztergomi gyűjteményei: a Keresztény Múzeum és az Esztergomi Hittudományi Főiskola Könyvtára közös szervezésben kapcsolódott az országos programhoz.

A könyvtárban Soós Sándor: Út menti szakrális emlékek Esztergom-Budapesti Főegyházmegye, Dunakanyar – Pilis

(Budapest : Püski, 2011.) című könyvének bemutatóját tartották meg október 5-én. A bevezetőben Dr. Székely János, esztergom-budapesti segédpüspök, az Esztergomi Hittudományi Főiskola rektora Ady Endre: Krisztus kereszt az erdön c. versét idézve hívta fel a figyelmet a települések mellett felállított mementókra, az út menti keresztek csendes áhítatára. Konstek Ildikó, a Keresztény Múzeum mb. igazgatója művészettörténészként, értő szakmaisággal mutatta be részleteiben is a kötetet, annak alaposságára, adat- és képanyagára is felhívva a figyelmet. Jáki Teodóz OSB néprajztudós előadása pedig e hatalmas gyűjtemunka tágabb kontextusaira rámutatva jelentőségét abban emelte ki, hogy a kárpát-medencei magyarság és katolikus hitvilágunk öröksége szempontjából is szükség van a népi áhítat, népi vallásosság emlékeinek ilyen megőrkítésére, hitünk megtartására – idézve a Szentatya, XVI. Benedek korábbi írását.

Az esten megjelent Püski István, a könyv kiadója, közreműködött Ágoston Máté, az esztergomi Temesvári Pelbárt Ferences Gimnázium tanulója. A Hittudományi Főiskola Ars musica tanára, Pálmai Árpád pedig szakrális népi dallamok előadásával tette szebbé a

programot. Joggal remélhetjük, hogy a kötet kézikönyvként is szolgálhat a jövő teológiai felsőoktatásában.

A Keresztény Múzeumban október 7-én, 18 órai kezdettel hallgathatták meg az érdeklődők Vedres Csaba és Gyermán Júlia Lélektánc c. zenés műsorát. Az est mottója –"megtalálni Istent sose késő, sose korán"– összegzi a művész házaspár (zenei) hitvallását: fellépésüket nem kizárólag művészi produkciónak, sokkal inkább missziónak tekintik. A saját, főleg

Vedres Csaba alkotta szerzemények és az egyéb feldolgozások elektromos orgonán, hegedűn és énekhangon szólaltak meg. A hallgatóságot elé széles zenei palettát tártak: a könnyedtől a komolyzenéig, a jazztól az improvizációig terjedő, líraisággal teli előadás lehetőséget adott a kellemes zenei élményre, és a meditatív elmélyülésre egyaránt.

Szalai Katalin
Esztergomi Hittudományi Főiskola
Könyvtára

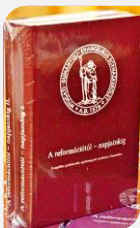
ÚJDONSÁG

Keveházi László (szerk.)

A reformációtól napjainkig : evangélikus gyülekezetek, egyházmegyék, kerületek a Dunántúlon
I-II. kötet

Nyugati Dunántúli
Evangélikus Egyház

Győr, 2011.

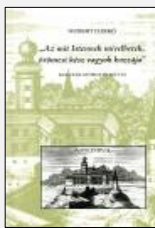
ÚJDONSÁG

Hubert Ildikó

"Az mit Istennek
mívelhetek, örömet kész
vagyok hozzája"
Kulcsár György és művei

Luther Kiadó

Budapest, 2011.

MEGEMLEKEZÉS PROHÁSZKA OTTOKÁRRÓL SZÜLETÉSNAPJÁN

(2011. OKTÓBER 10., SZÉKESFEHÉRVÁR)

A Székesfehérvári Egyházmegye hagyományosan tudományos előadásokkal és szentmisével emlékezik meg 15. püspökének születési- és halálévfordulóiról. Előbbi egyszersmind a **Spányi Antal** megyés püspök által életre hívott **Prohászka Imaszövegség** tagjainak közös ünnepe.

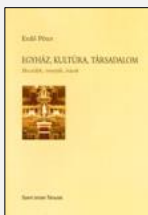
A Székesfehérvár–Vasútvidéki, a püspök sírját is rejtő emléktemplomban tartott heraldikai előadásában **Mózessy Gergely** püspöki levéltáros, gyűjteményigazgató Prohászka Ottokár címerváltozatait elemezte. Hangsúlyozta, hogy a könyvtárosok által jól ismert, **Schütz Antal** által szerkesztett, 1928-1929 folyamán kiadott 25 kötetes életműsorozat címlapján látható verzió nem a püspök autentikus címerképét ábrázolja. Autentikusnak a püspök pecsénymódján látható ábrázolást tekintette, mely többek közt a Szociális Missziótársulat által gondozott Prohászka-szövegkiadások címdalain is fellelhető. A két ábrázolás közt a címerpajzsot övező méltóságjelvényekben és a címerállat repülésének irányában fedezhetünk fel különbségeket. Míg az eredeti

verzió lebegő, addig a kötetborítón égbetörő – heraldikai szakkifejezéssel élve növekvő – sast látni. Előadásában a két kép jelentéstartalmának különbségeit szentírási és Prohászka írásaiban felfedezhető idézetekkel világította meg. Hangsúlyozta ugyanakkor, hogy a megváltoztatott címerkép már Prohászka életében feltűnt, sőt egyik hivatalos portréján is megfigyelhető – így a címerhasználat megváltoztatása nem volt a püspök szándéka ellenére való, sőt akár ő maga is sugalmazhatta.

Az előadást követő szentmisén 10 püspök koncelebrált Spányi Antal vezetésével. A homíliában Prohászka alakját **Viliam Judák**, szülővárosának, Nyitrának püspöke állította a hívek elé. A szlovák főpap látogatása voltaképp viszonzása volt a fehérvári egyházmegye 3 évvel korábbi zarándoklatának. Jelzésértékű, hogy akkor is, most is olyan időben tudtak szlovákok és magyarok együtt megemlékezni közös kincsükről, mikor a politika épp egymásnak feszítette hazáikat...

Mózessy Gergely
Székesfehérvári Püspöki Könyvtár

ÚJDONSÁG

Erdő Péter
Egyház, Kultúra,
Társadalom:
beszéddek, interjúk, írások
Szent István Társulat

Budapest, 2011.

ÚJDONSÁG

Szuromi Szabolcs Anzelm
Fejezetek az egyházi
jogalkotás történetéből:
források és intézmények
Szent István Társulat

Budapest, 2011.

JUBILEUMI KONFERENCIA A RÁDAY KÖNYVTÁRBAN

A Százötven évvel ezelőtt, 1861-ben vásárolta meg a református egyház a Ráday-család könyvtárát, amely azóta működik nyilvános könyvtárként. Az ünnepi alkalomról jubileumi konferenciával emlékeztünk meg október 25-én a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karával közösen.

Ladányi Sándor emeritus professzor előadása a budapesti Teológiai Akadémia felállításáért, és ezzel összefüggésben a Rádayak könyvtárának megszerzéséért vívott küzdelmet mutatta be, kitérve a könyvtár elhelyezésének kérdésére is (a Ráday Könyvtár 1913-ban állapodott meg jelenlegi helyén, a Ráday utcában). Hubert Gabriella (EOK) az evangélikus egyház Podmaniczky-Degenfeld gyűjteményének történetén keresztül jellemezte a protestáns családok művelődéstörténeti szerepét, jelentőségét a 18-19. században. A családok története számos ponton összekapcsolódik – a Ráday- és a Podmaniczky családok is rokonságban álltak egymással – törekvéseik így izgalmas

összefüggéseket mutatnak. A harmadik előadásban Papp Anette (KRE) a Ráday Könyvtár különleges graduáljait ismertette (Nagydobszai Graduál, Ráday Graduál, Öreg Graduál).

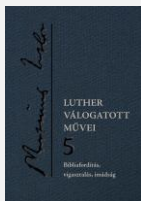
A szünet előtt és után Csörsz Rumen István (MTA ITI) lantkísérettel Ráday Pál és Ráday Gedeon énekeit adta elő.

P. Vásárhelyi Judit (OSzK) ismertette a Ráday Könyvtár korai nyomtatott Bibliáit, ezek jelentőségét és érdekességeit, tekintve a kortárs biblikus szakirodalomra. Szetey Szabolcs (KRE doktorandusz hallgató) saját kutatásainak tapasztalataival érvelt a könyvtárak nélkülözhetetlen szerepe mellett. Berecz Ágnes záró előadásában a gyűjtemény 20. századi történetét vázolta, a jelenleg folyamatban levő munkákat és az eddigi eredményeket.

A könyvek és könyvtárak sorsa az azok tartalmát befogadó emberek képességein múlik – bízunk benne, hogy mindig lesznek értő olvasóink.

Berecz Ágnes
Ráday Könyvtár

ÚJDONSÁG

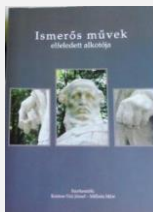

Luther Márton,
Csepregi Zoltán (vál., szerk.)
Bibliafordítás, vigasztalás,
imádság
(Luther válogatott művei 5.)

Luther Kiadó

Budapest, 2011.

ÚJDONSÁG

Kriston Vízi József,
Millisits Máté (szerk.)
Ismerős művek elfeledett
alkotója: Horvay János
(Pécs, 1874 - Budapest, 1944)

Dombóvári Városszépítő
és Városvédő Közhasznú
Egyesület

Dombóvár, 2011.

HIÁNYT PÓTLÓ VALLÁSOS IRODALOM

– Megjelent Luther válogatott műveinek első kötete – képekkel

2011. október 28-án a Magyar Tudományos Akadémia Kistermében került sor a Luther-válogatás sorozat első darabjának a **Bibliafordítás, vigasztalás, imádság** című első (sorrendben ötödik) kötetnek a bemutatójára.

A Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) Reformációi Emlékbizottsága és a Luther Kiadó gondozásában adták ki a 700 oldalas induló kötetet, amely egy tizenkét kötetes sorozat része lesz.

Ezzel egyházunk már 2017-re, a reformáció 500. évfordulójára készül.

A 20. század elején, már Masznyik Endre egyháztörténész és teológiai tanár szerkesztésében megjelent egy hat részből álló Luther-sorozat, amelyet aztán anyagi okokból további részek nem következtek. A négy századik évforduló után, most az öt századikon méltó hagyomány, hogy olyan köteteket adunk ki, amelyek hiányt pótolnak. Ugyan a Magyarországi Luther Szövetség munkája nyomán a reformátor számos irata látott ugyan fűzet vagy könyv formájában napvilágot, de ezek szintén csak apró részei Luther Márton életművének.

A bemutatón Fabiny Tamás püspök köszöntötte a megjelenteket, majd Kendeh Péter a Luther Kiadó igazgatója mesélt a könyv elkészültéről. Ezután Ritoók Zsigmond klasszika-filológus, a Magyar Tudományos Akadémia tagja tartotta meg a kötet bemutatását. Utána a kötet szerkesztője, Csepregi Zoltán egyháztörténész

szólt. Majd átadta a stafétát a következő kötet szerkesztőjének, Ittész Gábornak. (A sorozat szerkesztője lesz még Fabiny Tibor és Reuss András).

A bemutatón zenei betétet szolgált Bozzai Balázs (hegedű), Regős Júlia (viola da gamba) és Győri István (lant).

Ezután került sor a reformációi emlékvédnöki körének a bemutatására.

Csermely Péter (biokémikus, az MTA doktora), Ha-

lász Béla (orvos, az MTA rendes

tagja), Jermy Tibor (agrozoológus, az MTA rendes tagja), Rudolf Kellet (egyháztörténész, a Martin Luther Bund alelnöke), Kiss Jenő (nyelvész, az MTA rendes tagja), Kónya Péter (történész, az Eperjesi Egyetem rektorhelyettese), Makoviczky József (orvos, az MTA külső tagja), Polgár Rózsa (Kossuth-díjas textilművész, a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tagjai), Réthelyi Miklós (orvos, az MTA doktora), Ritoók Zsigmond (klasszika-filológus, az MTA rendes tagja), Sólyom Jenő (fizikus, az MTA rendes tagja), Sulyok Elemér (bencés szerzetes), Tomcsányi Pál (agrármérnök, az MTA rendes tagja). Közülük a jelenlévők egy-egy kötetet kaptak ajándékba.

Végül a bemutatót az Erős vár a mi Istenünk evangélikus himnusz éneklésével zárták.

Forrás: <http://www.evangelikus.hu>

Beküldte: Selmeczi Pálma

Evangélikus Országos Könyvtár

Nicola Bux: MÉLYÜLŐ HITTEL A SZENTMISÉN

2011. november 11-én nagyszámú érdeklődő jelenlétében tartott könyvbemutatót a Sapientia Főiskola Gyakorlati Teológia Tanszékének meghívására Nicola Bux atya, olasz katolikus pap, a liturgika és a szentségtológia professzora. Az atya két kisebb műve jelent most meg egy kötetben a Tanszék munkacsoportjának fordításában, a Kairosz Kiadó gondozásában.

A szerző rendkívül izgalmas, formabontó előadásában kemény, kritikus, de mé-

gis szelíd hangon szólt a római katolikus liturgiáról. Rámutatott: kétezer év keresztény liturgikus hagyománya áll szemben egy tévesen értelmezett, nem Isten felé forduló, hanem a közösség saját képére formált istentisztelet elképzelésével.

A könyvbemutatón elhangzott előadás teljes szövege hamarosan napvilágot lát a **Praeconia** folyóirat hasábjain.

Flier Gergely

Sapientia Főiskola Könyvtára

Forrás: Magyar Kurír

Gerald Jaksche, Kuklay Antal: ÁRPÁD-HÁZI SZT. ERZSÉBET

Árpád-házi Szent Erzsébetnek ma soha nem látott népszerűsége van. Sokan úgy ismerik, mint a bajba jutottak jötevőjét, a szegények és betegek védőangyalát. Gerald Jaksche rövid életrajzában áttekinti és szemléletesen bemutatja Erzsébet életének minden állomását: magyarországi szülőhelyét, a Wartburg várát, a Marburgi kórházat, korai halála utáni csodákat, és szentté avatását. Mindezt közel hozzák számunkra a kortársaknak a könyv függelékében közölt tanúságtételei, és az első önéletrajzok részletei. Az olvasmányos könyv olyan tudományos eredményeket is tartalmaz, melyek ismerete nélkül ma már nem lehet szakszerű életrajzot írni a világ legnépszerűbb magyar asszonyáról, akit a németek is jogszerűen tartanak sajátjuknak.

A 2007-ben megjelent könyv először jelent meg magyarul, a Sárospataki Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény és a Kairosz Kiadó közös gondozásában. Az eredeti szöveg mellett a magyar megjelenés kiegészült Kuklay Antal Szent Erzsébet szülőhelyéről, Sárospatakról írt tanulmányával. A Sárospatakon 2007-ben megnyílt Szent Erzsébet Ház, amely a Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény mellett a Szent Erzsébet út Alapítványának és az Árpád-házi Szent Erzsébet Történelmi Társaságnak is otthont ad, az elmúlt évek során a hazai Szent Erzsébet tisztelet terjesztésének legfontosabb műhelyévé vált. Ennek az együttműködő műhelymunkának egyik fontos eredményét vehetik kézbe a hazai olvasók.

Kelecseny Mónika

Sárospataki Római Katolikus Egyházi Gyűjt.

ÚJDONSÁG

Gerald Jaksche, Kuklay Antal

Árpád-házi Szent Erzsébet

Sárospataki Római Katolikus
Egyházi Gyűjtemény,
Kairosz Kiadó

Budapest, 2011.

ÚJDONSÁG

Nicola Bux

Mélyülő hittel a szentmisén
Hogyan ne veszítsük el a hitünket a
szentmisén? - XVI. Benedek pápa
liturgikus reformja

Kairosz Kiadó

Budapest, 2011.

HUNTÉKA SZAKMAI NAP AZ OKGYK-BAN

Tapasztalatcsere a Huntéka rendszert használó katolikus gyűjtemények között

Az EKE-Hírlevél korábbi számában Horváthné Simon Katalin adott hírt arról, hogy a Debrecen-Nyíregyházi-, a Szombathelyi-, és a Váci Egyházmegyei Könyvtárak 2010-ben a HunTéka integrált könyvtári rendszer használatára tértek át. A három gyűjteményben az új program, a katolikus egyházi intézményeken korábban elterjedt ORBIS rendszert váltotta fel. Az adatbázis konverzió és a telepítés után, a használatba vétel következett. A HunTéka és a korábban alkalmazott ORBIS program eltérő struktúrájából adódóan, azonban számos kérdés vetődött fel. Ez adta az ötletet egy szakmai nap megszervezéséhez, ahol lehetőség nyílik ugyanazon könyvtári rendszert használó könyvtárak tapasztalatainak, eredményeinek megosztására, ill. a szoftver fejlesztőjével való konzultációra.

A katolikus gyűjtemények közül a HunTéka rendszert az Érseki Simor Könyvtár, az Esztergomi Hittudományi Főiskola Könyvtára, a Gyulafehérvári Hittudományi Főiskola Könyvtára a Magyar Ferences Könyvtár és Levéltár, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi-, Hittudományi-, Jog- és Államtudományi-, Információs Technológiai-, valamint Vitéz János Karának könyvtárai, és a már említett Debrecen-Nyíregyházi-, Szombathelyi-, és Váci Egyházmegyei Könyvtárak használják.

A szakmai napra 2011. november 17-én, csütörtökön került sor Budapesten, az Országos Katolikus Gyűjteményei Központban (OKGYK). A rendezvényre összesen

tíz gyűjteményből érkeztek kollegák és jelen voltak a HunTéka rendszert forgalmazó és fejlesztő Monguz Kft munkatársai: Tóth Kornél és Simon András. Házigazdaként Broczky István az OKGYK munkatársa köszöntötte a résztvevőket, bevezetőjében összefoglalta a szakmai nap megrendezésének előzményeit, motívációit. A nap moderált beszélgetések keretében folyt több témát is érintve, így például a régikönyves feldolgozást, a periodikák-, kisnyomtatványok- feltárását, leltárkönyvek készítésének lehetőségeit.

Bemutatásra került a Váci Egyházmegyei Könyvtár HunTékára alkalmazott régikönyves segédlete. A jelenlévők megismerkedhettek a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegyei Könyvtár és Levéltár kisnyomtatvány feldolgozó módszerével, amelynek kidolgozásához az OSZK munkatársai nyújtottak segítséget. A közös gondolkodás eredményeként sikerült egy, az egyházi igényekhez igazodó kisnyomtatvány leíró modellt kialakítani és alkalmazni, amely mintául szolgálhat hasonló gyűjteménnyel rendelkező könyvtárak számára. A Monguz Kft. munkatársai érdekességgként bemutatták a HunTéka új fejlesztését, a múzeumok számára készített modult.

Az ilyen találkozások a pozitívumok és az eredmények ismertetésén túl alkalmat adnak a problémák megvitatására is. Itt sem történt ez másként, szó esett a keresési lehetőségek hiányosságairól, az e-dokumentumok csatolási gondjairól, az UNITAS és a HunTéka adatbázisok elérési nehézségeiről, a MOKKA-R-be tör-

ténő adatátvitel és a HunKat akadozó működéséről.

Számos hasznos információ, megoldás hangzott el a szakmai napon, és különösen értékesek voltak a szünetekben spon-tán kialakuló szakmai, baráti beszélgeté-

sek is. A nap sikerét talán igazolja, hogy a résztvevő kollégák határoztak arról, hogy jövőre megismétlik ezt szakmai találko-zót.

Varga-Kohári Mária
Váci Egyházmegyei Könyvtár

INGYENES MÚZEUMI BELÉPŐK

 Az év vége és az új év kezdete mindig is a változások ideje. Az idei év vége sajnos a közgyűteményi dolgozók ingyenes múzeumlátogatási kedvezményének változását is hozta. Az új évtől kezdve az eddigi igazolványok hatályukat veszítik, és a 194/2000. Korm. rendelet értelmében csak azokat a kollégákat illeti meg ez a kedvezmény, aki „*legalább 400 fős taglétszámmal rendelkező, országos hatáskörű közgyűteményi szakmai szervezet tagja*”. A jogszabályban meghatározottaknak a könyvtári szférában csak az MKE felel meg. Az MKE tagok a tagságukat igazoló okmánnyal továbbra is díjtanul látogathatják a mu-zeális intézményeket.

Mint arról az EKE levelezőlistán is beszámoltunk, az EME és a MELTE vezetésevel együtt közös levélben fordultunk Réthelyi Miklós miniszter úrhoz és Sem-jén Zsolt miniszterelnök-helyettes úrhoz, hogy az egyházi szervezetek tagjai is megkaphassák a kedvezményt. Arra hi-vatkoztunk, hogy míg az országos szak-mai szervezetek tagsága nagyrészt átfedi egymást, az egyházi gyűteményi dolgo-zók nagy része csak az egyházi szervezet tagjai.

Kérésünkre a hivatalos válasz jelen so-rok írásakor sem érkezett meg. Telefonon ismételten érdeklődtem Rónai Iván úrnál,

a Könyvtár Osztály vezetőjénél. Tájéko-ztatott, hogy a döntés megszületett, a hiva-talos levél pedig még a minisztérium út-vesztőjében bolyong aláírásra és elküldés-re várva.

Sajnos a kérésünket elutasították, nem kapjuk meg az ingyenes látogatásra joga-sító kedvezményt. Osztályvezető úr in-doklásul az EKE esetében az intézményi tagságot említette. Véleményük szerint a rendelet nem teszi lehetővé a tagintéz-mény dolgozóinak kedvezményét. A MELTE és az EME esetében pedig az volt az indok, hogy taglétszám nem éri el a 400 főt. Hasonlóképpen a KKDSZ is je-lezte, hogy szeretné a tagjainak biztosítani a kedvezményt, de az ő jelentkezésüket sem támogatja a minisztérium.

Mivel kérésünk nem talált meghallgatás-ra, a díjmentes múzeumlátogatási ked-vezményre igényt tartó kollégáknak be kell lépniük az MKE-be. Habár a döntés az EKE számára kedvezőtlen, talán mégis előnyt kovácsolhatunk belőle, ha az egy-házi könyvtárak és munkatársai jobban bekapcsolódnak a könyvtári szakma köz-életébe, megjelenítve és képviselve a könyvtárszakma egyházi és vallásos gyö-kereit, az egyházi gyűteményeket.

Baranya Péter
EKE elnök

CORVINA MIKULÁS

Idén 2011. december 7-én került megrendezésre az e-Corvina Kft. által szervezett Corvina Mikulásként elnevezett, évertékelő konferencia. Az e-Corvina cég képviselői (**Czoboly Miklós, Fülöp Endre**) bemutatták a cég 2011-ben megvalósult eredményeit, felvázolták a jövő év elképzeléseit, illetve kijelölték a fejlesztéseik irányvonalait.

Az elmúlt év a 2010-ben indult TÁMOP és TIOP pályázatok miatt sikeres volt, annak ellenére, hogy a kormányzati változások miatt megtorpan a szektor. Ez a megtorpanás és az államigazgatási szerveknél, a közsférában és a bankrendszerben bekövetkező pénzelvonások jellemezték az idei évet is, és ezért sajnos nem sok előre lépésre volt lehetősége a cégnek. „*A sasok kapkodnak a legyek után*” jellemezte Czoboly Miklós azt az éles konkurenciaharcot, ami jelenleg Magyarországon a túl kevés pályázat következtében kialakult. Véleménye szerint a közbeszerzési eljárások szigorodása miatt nagy az árverseny, ami gyakran a gyenge minőséghez vezet. A könyvtári üzletágban viszont számos pályázat idén fejeződött be, vagy befejezéshez közeli állapotba került. A **pályázati projektek** kapcsán új kihívásokkal kellett szembenéznie a cégnek. Ilyen volt a retrospektív feldolgozás, amihez a cégnek megbízásos szerződéssel alkalmaznia kellett számos embert, ami rengeteg papírmunkával járt. Hasonló kihívást okoztak a konverziók. Leggyakrabban adatbázisok, amikkel dolgoztak a Textlib és a Szirén, de volt olyan is, hogy Excel táblázatból kellett adatokat kinyerniük.

Mégis talán a legnagyobb kihívás a **MOKKA-ODR** fejlesztése volt. Erre a pályázatra mindössze 8 hónap állt rendelkezésükre. Ugyan a projekt lezárult és megtörténtek a kifizetések, de sajnos még elég sok munka maradt vele. Czoboly Miklós megítélése szerint ennek a projektnek köszönhetően a cég helyzete és stabilitása javult. Létrejött az **együttműködés az e-Corvina Kft. és a Monguz Kft. között**. Ami megvalósult az jó alap lesz a további fejlesztésekhez és az architektúra alkalmas lehet az országos háttérhez is. Az együttműködésre már régóta nagy szükség volt, hiszen ebben a kis országban nincs akkora kereslet, hogy egymás mellett működhesen két akkora cég, mint a Corvina és a Huntéka. A hazai cégek rugalmasabbak, mint a külföldi cégek, ám azok gyakorta gyorsabban fejlődnek, mint az itthoniak. Ebben az igen szoros versenyben fontos, hogy együtt tudjanak működni egymással a magyar cégek. Mindehhez túl kellett lépni számos szakmai és emberi vitán. A Corvina és a Monguz csapata eltérő módon működik, saját ideológia alapján. A feladatok megszervezése és a munkához való hozzáállás sem volt zökkenőmentes, de túljutottak a nehézségeken, és megmaradt egy bizonyos kölcsönös tisztelet, és kompromisszumkészség. Az így megvalósult rendszer korszerű lett, nincsenek benne „barkács-megoldások”, átlátható, használható, könnyen üzemeltethető. Az adatbáziskezelők egyszerre biztosítják a könyvtárosok számára a könnyen kezelhetőséget, és az olvasók számára a gyors és minőségi keresőfelületet. Emiatt könyvtáros-, és olvasóbarát rendszert hoz-

tak létre. Nyílt forráskódú rendszerekkel dolgoztak, amely nyitott kaput hagy a fejlődésnek. Java alapú felhasználói felületet hoztak létre, illetve számos Web2-es alkalmazást is beleépítettek a rendszerbe. Céljuk az volt, hogy egy olyan könyvtáros szolgáltatásokat átfogó adatbázist hozzanak létre, amely országos bibliográfiai és példány információt tartalmaz illetve könyvtárak, könyvtárosok és olvasók nyilvántartásait is képes kezelni.

Czoboly Miklós elmondta, hogy a TÁMOP-ban kötelező elemként volt meghatározva **a portál és a könyvtári rendszer szoros kapcsolata**. Kezdetben nem tűnt jó ötletnek, mára azonban felfedezték a benne rejlő lehetőségeket. A jelenlegi webes katalógusok inkább egy-egy könyvtár kiszolgálására alkalmas, viszont több könyvtár összefogására talán tényleg jobb a portál. Drupál alapút választották, mert fontos volt a nyílt forráskód, a számtalan modul, a fórum a web2-es környezet, és hogy sokan értsenek hozzá. A portál fejlesztések egyrészt megyei közművelődési-, másrészt felsőoktatási könyvtárak részére készültek. Előbbinél hangsúlyosan többszintű portált készítettek: a megyei könyvtár főportáljáról könnyen elérhető a városi könyvtárak alportáljai, amelyek hírei és programjainál egybegyűjtve jelennek meg, illetve a keresőfelület könnyedén személyre szabottan szűkíthető, és az olvasó akár az összes kölcsönzését egyben láthatja. Ezen túl olyan fejlesztéseket is beleépítettek ebbe a rendszerbe, amely a jövőben a könyvtárközi rendszerekhez biztos alapot tudnak nyújtani. A felsőoktatási intézmények számára készített portál ettől eltérő módon működik: itt nincs szükség alportálokra, inkább a különböző gyűjteményekre – szakdolgozatok, publikációk,

projekt-nyilvántartások - helyeződik nagyobb hangsúly. Olyan portált hoztak létre, mely képes együttműködni a hallgatói rendszerekkel.

A továbbiakban Fülöp Endre előadását hallgathattuk meg a **gyűjtemények kezeléséről a Corvinában**. A gyűjteményeknek három típusát különböztethetjük meg: ami MARC rekordba illeszthető, (pl. szociológiai gyűjtemény, hagyaték), ami nem illeszthető bele (pl. szakdolgozatok, vagy életrajzi adatok) és létezhetnek vegyes gyűjtemények (pl. helyismereti gyűjtemény: könyvek és életrajzok). A gyűjtemények kezelésének alapja és leglényesebb kérdése, hogy katalógusba kerüljön az adott gyűjtemény, vagy pl. egy képarchívum esetében a metaadatok mellett digitális tartalmat is szeretnénk tárolni. Miután eldöntöttük, hogy „csak” katalógust vagy dokumentumtárat szeretnénk kialakítani, kezddhetünk bele a gyűjtemények kialakításába. Mivel egy gyűjtemény bizonyos része tagja lehet más gyűjtemény(ek)nek, a rendkívül sokféle variáció miatt nehezen kivitelezhető a gyűjtemény adatainak fizikailag is külön tárolása, külön adatbázisok építése. Ezért a Corvina a logikai gyűjtemények megvalósítását támogatja, vagyis a címkézéses módszert, amelynek segítségével a dokumentumok bibliográfiai leírásaiba egy már használatban lévő mezőt – pl.: 598 – használ címkének, amely tartalmazza, hogy mely gyűjtemény(ek)nek tagja az adott mű. Amikor valamely gyűjtemény tagjaira vagyunk kíváncsiak, és a gyűjteményen belül kívánunk keresni, a keresőkérdéseinket – akár rejtett módon is – kiegészítik a címkékkel, ami így azonnal szűkíti keresésünket.

A jövőre vonatkozó tervekről ismét Czoboly Miklós beszélt. Előre tekintve

úgy tűnik nem lesz több pénz jövőre sem, de talán most már világosabbak lesznek az irányvonalak, és a bizonytalanságok tisztázódnak. Reményeik szerint lesznek **pályázatok**, amelyekben közreműködhetnek majd. Szeretnének részt venni a MANDA elektronikus rendszer fejlesztésében, szívesen csatlakoznának az MTMT-t fejlesztő csapathoz, és az e-Levéltár számos kudarca után remélik jövőre végre lesz előrelépés. Egy biztos, sok pályázatra és sok pénzre nem lehet számítani. A könyvtáraknak keresniük kell a lehetőséget, miként tudják működési költségeiket lefaragni, illetve olyan fejlesztésekre van szükség, amelyekkel tér nyílik a **fizetős szolgáltatásokra**. Ebben fontos szerepe lehet majd a **könyvtárközi rendszereknek**, illetve a digitalizálásnak, **tartalomszolgáltatásnak**. Utóbbi techni-

kai lehetőségei lassan adottá válnak, meg kell ezért keresni: Mit tehetünk? Mit nem? Miért? Lehet-e megállapodni? És ha igen, kivel? Végig kell gondolni ezeket a kérdéseket, mert ezekben a szolgáltatásokban van pénz, és a könyvtárosoknak meg kell találniuk az utat, hogyan menedzseljék a könyvtárukat. A portálok véglegesítése után, azokat állandó tartalmakkal kell életben tartani, frissíteni. Olyan szolgáltatásokat kell indítani, ami nem igényel feltétlenül helyszíni megjelenést: a távoli fizetéshez pedig a könyvtárnak egy bankkal kell szerződést kötnie. Ők mindenesetre ezeket a szolgáltatásokat szeretnék továbbfejleszteni: akár új eszközöket is bevonva (pl. mobiltelefonok, tabletek, e-bookok).

Tegzes Béla
Sapientia Főiskola Könyvtára

Múzeumi Könyvtárak Közös Katalógusa

<http://www.muzeumikonyvtarak.hu/>

A TÁMOP-3.2.4-09/1/KMR-2010-0024 keretében 72 millió forint támogatást nyert uniós forrásból a főváros nyolc múzeumának könyvtára az eddig csak főként a kutatók számára ismert múzeumi könyvtárak anyagának interneten történő kereshetővé tételére. A projekt célja a könyvtárhasználat fiatalok körében történő oktatása, az olvasáskultúra fejlesztésére.

Közösen pályázott a könyvtárak fejlesztésére a Petőfi Irodalmi, a Szépművészeti, a Néprajzi, a Természettudományi, a Mezőgazdasági, a Hadtörténeti, a Ludwig és a Kereskedelmi és Vendéglátó Ipari Múzeum.

Az eddig főként csak a kutatók számára elérhető, papíron, azaz katalóguscédulákon található könyvészeti adatok digitalizálását és elektronikus szolgáltatását tette lehetővé a pályázat. Az összefogással olyan közös portált, internetes felület jött létre, amelyen mind a nyolc könyvtár digitalizált katalógusa kereshetővé válik 24 órában, bárki számára, ingyenesen.

A szolgáltatás nyitott a csatlakozni kívánó múzeumi könyvtárak számára.

AZ MTMT AZ EGYHÁZI INTÉZMÉNYEKBEN

Egyre több egyházi intézményben lesz ismertté az MTMT mozaikszó és válik a könyvtárosok feladatává az intézményük oktatóinak, kutatóinak publikációs és hivatkozás jegyzékének kezelése. Mit is jelent az MTMT? A Magyar Tudományos Akadémia Elnökségének határozata alapján 2009. július 1-jével kezdte meg működését a hazai tudományos kutatás eredményeinek hiteles nyilvántartására és bemutatására létrehozott **Magyar Tudományos Művek Tára**. A sok célra hasznosítható nemzeti bibliográfiai adatbázisba - mely idézettséget is tárol - ellenőrzött módon tölthetők fel a részt vevő intézmények kutatóinak tudományos munkásságát és teljesítményét jellemző adatok. Az adatbázisban rögzíteni lehet, a könyvekben, folyóiratokban megjelent tanulmányok mellett, az előadásokat, tv-, rádió szerepléseket, a nem tudományos csupán közérdekű munkákat is.

Az adatbázis az MTA, MAB, MRK, OTKA (Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok) ODT (Országos Doktori Tanács) szervezetek kezdeményezésére jött létre. A létrehozását támogatta a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal (mai neve: Nemzeti Innovációs Hivatal). **Működésének és létrehozatalának célja**, hogy a teljes nemzeti (nem csak országos) tudományos intézményrendszer bekapcsolódjon az MTMT működtetésébe, így valóban a teljes bibliográfiai adatbázisa legyen a magyar tudományos életnek. Az alapítók példáját követve a hazai egyetemek többsége, főiskolák és egészségügyi intézmények is csatlakoztak az MTMT-hez. 2010-ben, első körben mintegy 15

felsőoktatási intézmény csatlakozott az MTMT-hez, köztük a Pázmány Péter Katolikus Egyetem, a Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola is. A felsorolt intézmények így, mint alapító tagok vettek részt a Magyar Tudományos Művek Tára létrehozásában. Ma már több, mint 20 felsőoktatási intézmény tagja a szervezetnek, s várható újabb intézmények csatlakozása.

A folyamatosan bővülő adatbázis lehetővé teszi, hogy **egységes szerkezetben** legyenek elérhetők a tudományos intézmények összesített, illetve a tudományos kutatók egyéni közleményei és idéző közleményei, megkönnyítve a pályázatok benyújtását és a kutatási teljesítmény értékelését. A közleményjegyzékeknek egységesen elfogadott formátuma eddig nem volt. Az adatbázis létrehozásának egyik fő szempontja az is, hogy egy egységes, széles körben ismert formátumot hozzon létre, amelyet a hazai szervezetek, így az MTA, ODT, MAB, OTKA is elfogadnak, alkalmazását preferálják.

Az MTMT működtetését és koordinációját az MTA Kutatásszervezési Intézete végzi (Koordinációs Iroda). A fő döntéshozó testület a csatlakozott intézmények képviselőiből álló Program Tanács. A szakmai kérdésekben való döntést a Bibliográfiai Szakbizottság, valamint az Információ-Technológiai Szakbizottság segíti, amely bizottságok a csatlakozott intézmények szakértő képviselőiből állnak. A Program Tanács felett áll a Felügyelő Testület, amelynek ellenőrzési jogköre van, illetve dönt meghatározott kérdésekben. A Felügyelő Testületben többek kö-

zött a NEFMI képviselője és a NIH képviselője is tag, ez is jelzi a szervezet széleskörű támogatottságát.

Az MTMT rendszerének kialakításánál fontos technikai szempont, hogy a nagyobb könyvtári vagy egyéb adatbázisokból importálás lehetséges.

(Pl.: MATARKA, Web of Science).

Az MTMT rendszerét folyamatosan fejlesztik, amelynek során a csatlakozott felek által megfogalmazott igények mellett figyelembe veszik az említett szervezetek adatigényét is: ez biztosítja azt, hogy az MTMT-ben szereplő adatok kompatibilisek legyenek a nagyobb szervezetek adatigényével. Így az akkreditáció (külső minőségbiztosítás) vagy a tudományos pályázatok benyújtásakor az MTMT szerinti formátum, valamint az abban szereplő

adatok jelentik majd a tudományos munkák hiteles forrását.

Összefoglalva elmondható, hogy mindenképp megéri az intézményeknek az adatbázishoz való csatlakozás, hiszen egyszerűen készíthető személyes bibliográfia, mely az intézményi és személyes honlapra is könnyen beilleszthető, segíti, illetve lehetővé teszi pályázatok és jelentések elkészítését, szabványos és közismert formátumokat használ. Nem utolsósorban, hosszabb távon az MTMT működtetése sokkal költséghatékonyabb, mint a hasonló saját fejlesztésű adatbázisok, elfogadottsága pedig – szemben a kisebb adatbázisokkal – garantált.

Borókay Réka - Zsohovszky Márta
Sapientia Főiskola Könyvtára

ÚJDONSÁG

Simon T. László (szerk.)

Utolérnek téged a szavak a
hetvenéves Sulyok Elemér
köszöntése

Pannonthalmi Főapátság

Pannonthalma, 2011.

ÚJDONSÁG

Barkó Ágoston (szerk.)

Heggyel az ég egybeesődik
ünnepi kötet Korzenszky
Richárd 70. születésnapjára

Tihanyi Szent Gergely
Alapítvány

Tihany, 2011.

TUDJÁTOK-E, MI AZ A SZERETET?

„Tudjátok-e, mi az a szeretet? Nincs az a mélységes okosság és nincs az a szorgalmas tudás, mely meg tudná mérni, ami ebben a néhány – Isten tudja, hogyan összeállt – betűben rejtőzik. Nincs, mert a szeretet végtelen, mint a világűr; - örökkévaló, mint maga az idő – és annyiféle, hogy csillagászati számok szegényesek változatainak és megnyilvánulásainak meghatározására. Magam is úgy vagyok vele, hogy néha azt hiszem, mégis kitaláltam, mi is az a szeretet? A szeretet a meleg, kék ég, mely fölém sátorozódik maku-látlanul. A szeretet az a violás valami, amit ilyenkor magam körül látok, hogy kitekintek a két kis ablakon, melyeket a jó Isten nyitott az én lelkem házából. Tudom, hogy az a violás valami csöndes erdő, dalos mező, komoly őszi szántás, - a nagy földanya örömkönyéből születő tiszta tó, meg ennek partján a fehér házak, a boldogságot kérő otthonok összébújása. Ez mind a szeretet.”

Így kérdezett és így válaszolt egykor az író, id. Jankovics Marcell, „*Félszáz névtelen magyar*” c. kötetében. Karácsonyra, Krisztus urunk születésének ünnepére készülve érdemes újra megkérdezni, tudjuk-e, mi a szeretet. Akár az egyszer-volt csodára, Isten szeretetének testet öltésére, akár az arra való évenkénti ünnepi emlékezésre, akár pedig a hétköznapi, csendes csodákra, a szeretet észrevétlenül természetes megnyilvánulásaira vonatkoztatjuk is azt. 2011. ádventjén, kitekintve lelkünk ablakán, vajon mit látunk? Tanúi vagyunk-e, az írói fantázia nyelvén az átlagostól és a megszokottól kedves-talányosan megkülönböztetett, a téli eget is meleg-kéknek láttató, a nagyváros za-

jából csöndes erdőbe hívogató, a terített asztalok mellett a komoly őszi szántásra emlékeztető, a családi otthonok boldogságát ígérő „violás valaminek”? Végtelen, mint a világűr, örökkévaló, mint az idő... Lehet-e, tudunk-e, érdemes-e szeretni egy véges és ideig-való világban? Nem képzelgő művészek, humanista széplelkek, tudományuk elefántcsont-tornyából prédikáló papok vesszőparipája-e csupán a szeretet? Kimerül egy-egy alkotásban, virágos szavakban, gyertyafényes áhítatban. Csalóka ábránd, ködfalú menedék, muzeális értékű fogalom, amely sohasem harmonizál az élet farkastörvényeivel. Tudjuk-e, amit Jankovics Marcell tudott, hogy a szeretet, minden mérhetetlensége ellenére, benne rejtőzik néhány betűben? Tudjuk-e, amit az első Karácsony óta tudott Mária és József, tudtak a pásztorok és a napkeleti bölcsek, hogy a végtelen és örökkévaló szeretet elfér a betlehemi jászol-bölcsőben? Vállalja a tér és az idő korlátait, az igehirdetés hangját, az ostya törekenységét, az emberi gondolatok és meggondolatlanságok, tettek és tehetetlenség esendőségét. Annyira nem elvont és időtlen, hogy

*„nem fűj egy követ a bennfentesekkel,
nem kacsint össze a hatalommal,
nem bizonygatja ön maga fontosságát,
nem örül pártok és politikusok acsarkodásának,
de együtt örül az asszonnyal,
aki megtalálja elgurult drahmáját.*

Nem örül az ügyeskedéssel szerzett vagyonnak,

De együtt örül a mezők liliomaival és az ég madaraival.

Nem örül a doppinggal elért világcsúcsonak,

*de együtt örül a fogyatékos kisfiúval,
aki szája szélén csorgó nyállal, nagy
erőfeszítésekkel*

társának tudja dobni a labdát.”

(Fabiny Tamás: Egy-korintus-tizenhárom)

Finitum capax infiniti, a véges befogadja a végtelent. Így vallottak egykor Karácsonyról teológus eleink, kiemelve az inkarnáció, a testté létel jelentőségét. A szeretet – legyen akár emberi, akár isteni természetű – mindig vonzó, kedves, és

egyszerű. Dalos mező, tiszta tó, fehér házak. Végtelen és örökkévaló is, a leginkább azért, mert „*soha el nem múlik*” (1Kor 13,8). Emiatt lehet, szabad képviselni és gyakorolni mindenütt, minden időben. Krisztus urunk születésének ünnepére várva, mindenkori kérdéseink kereszttüzében, ezt a választ érdemes újra meghallanunk.

Bácskai Károly

Evangélikus Hittudományi Egyetem

Könyvtára

A JÁSZOLTÓL A FENYŐFÁIG, AVAGY MIÓTA KARÁCSONY A KARÁCSONY?

A Biblia és a kereszténység iránt érdeklődők számára nem meglepő, hogy Krisztus születésének a pontos dátuma (év, hónap, nap) *ismeretlen*. A ma is használt Gergely-naptár összeállítói (1582) az időszámítás kezdetének Krisztus születése évét akarták venni, de elszámolták magukat, így csak annyi bizonyos, hogy Krisztus időszámításunk *előtt* néhány esztendővel született.

Azt a megállapítást sem szokás megkérdőjelezni, hogy Jézus biztosan nem született télen. Sem decemberben, sem januárban. A mezőkön pásztorok tanyáztak a szabad ég alatt, és éjszaka örködték a nyájuk mellett (Lk 2,8). Habár a palesztin tél enyhébb, mint az európai, a hideg miatt október végétől mégis istállóban tartják a nyáját. Jézus szavai alapján is következtethetünk arra, hogy télen kellemetlenebb volt az időjárás Palesztinában: „*Imádkozatok, hogy ne kelljen télen, sem szombaton menekülnötök*” (Mt 24,20). Az is igen valószínűtlen, hogy egy arra kevésbé alkalmas időszakban, azaz télen tartsanak

olyan népszámlálást, amely miatt egész családoknak kell a szülőhelyükre visszamenniük, beleértve az áldott állapotban lévő asszonyokat és a kisgyermekeket.

Tény az is, hogy a Kr. u. II-III. században a keresztény gyülekezetek nagy területen szétszórva, változatos kultúrában éltek. Az eltérő zsidó, görög és római naptárak miatt sok gondot jelentett a közös *húsvétünneplés* (Krisztus halála és feltámadása) időpontjának a meghatározása. Ez az Újszövetség szerint a zsidó peszách idejére esett (Niszán hó 14-e), ami a zsidó holdnaptár ingadozásai miatt mindig valamikor márciusban vagy áprilisban van. Krisztus *születésnap*i dátumának a kérdése nem az akkor még nem is létező „karácsonnyal”, hanem a *húsvét* ügyével kapcsolatosan fogalmazódott meg.

A latin egyházatyák, Tertullianus-szal az élen a március 25-öt látták helyesnek, a görögök az Artemision 14-et, ami a római naptár szerinti Április 6. Ehhez járult hozzá az a korabeli népszerű zsidó elképzelés, miszerint Isten prófétái *ugyanazon*

a napon halnak meg, mint amelyen fogannak, vagy születnek. Krisztus fogantatásának és halálának a napját azonosnak véve, és a szükséges kilenc hónapot hozzáadva jutottak el nyugaton a december 25-höz, illetve keleten a január 6-hoz.

Az egyház keleti felében előbb ünnepezték a karácsonyt, mint a nyugatiban, és a január 6. egyszerre volt Krisztus születésének és megkeresztelkedésének az ünnepe. Nyugaton a december 25-i dátum választását két korabeli eretnecség elleni harc is előmozdította: az arianizmus tagadta, hogy Jézusban Isten lett emberré, az adopcionizmus szerint pedig Jézus csak a keresztségekor vált Isten Fiává; ezért nem akarták összemosni a megszületés és a megkeresztelkedés eseményét.

A december 25-i karácsonyi ünnep a Kr. u. IV. századtól terjedt el, latin területen 325 után, Konstantinápolyban és Antióchiában 380 körül, Alexandriában csak 430 körül. Az első itáliai kalendáriumot, amelyben a december 25-i dátum hivatalos keresztény ünnepként jelent meg, 354-ben adták ki. A karácsony hat, később négyhetes előkészületi időszaka (*adventus*) a Kr. u. V. század körül, a mai Franciaország területén alakult ki.

Karácsonyt ma a római katolikusok és a protestánsok december 25-én, az ortodoxok pedig január 6-án ünneplik (a nyugati egyházakban vízkereszt ünnepnapján), mert megmaradtak a régi Julianus-naptárnál, amely napjainkra már 13 napot késik a Gergely-naptárhoz képest. Az anglikai üdvözlés március 25-i ünnepe, amelyből kiindulva jutottak el a december 25-höz, csak a Kr. u. VI. századtól terjedt el (a mi keresztény kultúrkörünkben ma Gyümölcslő Boldogasszony).

Érdekes kihangsúlyozni, hogy a keresztények karácsonykor sohasem a dátumot ünnepezték, hanem azt, *ami történt*, és nem "Jézus születésnapját", hanem a *Krisztus megszületését*. Az Európában helyenként ehhez kapcsolódó legendák (pl. "háromkirályok"), a bibliai történeteket felelevenítő misztériumjátékok és szokások középkori eredetűek. A betlehemi jászol felállítása Assisi Ferenchez, az ajándékosztó "Mikulás" alakja pedig a kizsáksai, jótékonykodó myrai Miklós püspök nevéhez fűződik.

A karácsony ma ismert európai kelléktára (pl. fagyöngy, fenyő, gyertya) csak a Kr. u. XVII. század után alakult ki, Magyarország átvételük a Kr. u. XIX. század elejére tehető. A Kr. u. XX. századra a karácsony eredeti keresztény tartalma (a húsvéthoz hasonlóan) voltaképpen teljesen elkülönült az elüzletiesített, világi változattól. Ezért ma még nagyobb jelentősége van annak, hogy karácsony első, bibliai jelképe a jászol, egy *etetővájú* volt (Lk 2,7). Méltán írja a mi Ordass Lajosunkéhoz hasonló sorsú római katolikus püspök, Belon Gellért: "*Valami új Greccio kellene, ahol újra felgyulladnak a betlehemi fények! Vagy kellene egy új Szent Ferenc, akinek karjaiban úgy éledne meg a Kiszjézus szobra, ahogy azon az umbriai éjszakán a Poverellóban megéledt, és évszázadokon keresztül megtöltötte az embereket fénnel és melegséggel a szent éjszakán! És azóta hány karácsony varázsolta újból emberré a mindig vadulásra hajlamos emberiséget!*"

Bácskai Károly
Evangélikus Hittudományi Egyetem
Könyvtára

BETLEHEMES ÉNEK

Ó, emberek, gondolatok ma rá,
Ki Betlehemben született ez este
A jászol almán, kis hajléktalan,
Szélid barmok közt, kedves bambinó,

Ó, emberek, gondolatok ma rá:
Hogy anyja az Úr szolgáló leánya
És apja ács volt, dolgozó szegény
S az istállóban várt fődél reájuk.

Ó, emberek, gondolatok ma rá,
A betlehemi kisded jászolára,
Amely fölött nagyobb fény tündökölt,
Mint minden várak s kastélyok fölött.

Ó, emberek, gondolatok ma rá,
Ki rómaihoz, barbárhoz, zsidóhoz,
A berek föld mindegyik gyermekéhez
Egy üzenettel jött: Szeressetek!

Ó, emberek, gondolatok ma rá!
Juhász Gyula

A kiadvány változatlan formában és tartalommal szabadon terjeszthető, felhasználható, nyomtatható, sokszorosítható és korlátozás nélkül közzétehető!

Lezárva: 2011. december 13.

Kiadja: Egyházi Könyvtárak Egyesülése **Szerkesztő:** Zsuhovszky Márta

Tördelte: Tegzes Béla **E-mail:** biblio@sapientia.hu **Telefon:** 1-486-4421